

Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 23. maj 2006

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og andre love på Undervisningsministeriets område

(Afgangsprøver i frie grundskoler, frie kostskoler og ungdomsskoler og optagelsesprøver til
gymnasiale uddannelser m.v.)

[af undervisningsministeren (Bertel Haarder)]

1. Ændringsforslag

Undervisningsministeren har stillet 2 ændringsforslag til lovforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 29. marts 2006 og var til 1. behandling den 25. april 2006. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Uddannelsesudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 4 møder.

Lukket møde

Udvalget afholdt den 26. april 2006 et lukket møde om lovforslaget. I mødet deltog repræsentanter for Dansk Friskoleforening, Foreningen af Frie Ungdoms- og Efterskoler, Foreningen af Husholdnings- og Håndarbejdsskoler og Frie Grundskolers Fællesråd.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og undervisningsministeren sendte den 23. marts 2006 dette udkast til udvalget, jf. alm. del – bilag 330. Den 20. april 2006 sendte undervisningsministeren de indkomne høringssvar samt et notat herom til udvalget.

Sammenhæng med andre lovforslag

Lovforslaget skal ses i sammenhæng med lov nr. 313 af 19. april 2006 om ændring af lov om folkeskolen (lovforslag nr. L 101).

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra:

Bråskovgård Efterskole,
Dansk Friskoleforening
Frie Grundskolers Fællesråd,
Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere og

Sammenslutningen af Frie Rudolf Steiner Skoler i Danmark.

Undervisningsministeren har over for udvalget kommenteret de skriftlige henvendelser til udvalget.

Deputationer

Endvidere har følgende mundtligt over for udvalget redegjort for deres holdning til lovforslaget:

Bråskovgård Efterskole,
Frie Grundskolers Fællesråd,
Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere og
Sammenslutningen af Frie Rudolf Steiner Skoler i Danmark.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 14 spørgsmål til undervisningsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret. Udvalgets spørgsmål til undervisningsministeren og dennes svar herpå er optrykt som bilag 2 til betænkningen.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (V, S, DF og KF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* i udvalget (RV, SF og EL) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling. Mindretallet vil stemme for de stillede ændringsforslag.

Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget finder, at regeringens centralistiske kontrol af folkeskolen er kilden til den indskrænkning af skolefriheden og afskaffelsen af det frie valg, som lovforslaget indebærer.

Det er trist, at regeringens mangel på evne til at vise tillid betyder så kategoriske indskrænkninger af skolefriheden for de frie skoler og afskaffelsen af det frie valg for afgangsprøver for alle børn.

Da regeringen begyndte at offentliggøre afgangsprøveresultater, blev disse i sagens natur læst som en bedømmelse af skolen. Regeringens mistanke synes så at være, at skolerne ikke vil gøre deres yderste for at sikre, at eleverne går op til afgangsprøve, dvs. bruge afgangsprøverne i det pædagogiske arbejde som et mål, eleverne arbejder henimod. For det store flertal går til afgangsprøverne som en givet ting, og for en mindre gruppe af elever er det en motivation til at tage nogle af afgangsprøverne. Dette ændres nu: Først fordi afgangsprøverne bliver obligatoriske som en samlet pakke for folkeskolen, og nu ved at ungdomsskoler og hele den frie skolesektor bliver omfattet. Det betyder, at eleverne ikke kan vælge frit, og at prøverne ikke har den positive motiverende effekt.

Der er to alvorlige konsekvenser. Den første er, at elever på f.eks. ungdomsskoler med heltidsundervisning ikke længere positivt kan vælge prøver til, men skal have papir på, at de er dårlige nok til at vælge prøver fra. Det er hverken konstruktivt eller motiverende for eleverne.

Den anden er, at friheden for de frie skoler indskrænkes igen: Det bliver alene et valg mellem alle folkeskolens afgangsprøver aflagt på folkeskolens måde eller ingen af folkeskolens prøver og deraf følgende skærpet tilsyn og obligatorisk adgangsprøver for eleverne til gymnasiale ungdomsuddannelser.

Det interessante er ikke, om det er godt at gå til prøver eller ej. I dag vælger mange frie skoler prøverne til, både efterskoler og frie skoler i øvrigt, der leder op til afgangsniveau. Det vigtige er, at skolerne ikke længere har valget og kan tilrettelægge afslutningen af skoleforløbet, som man finder hensigtsmæssigt. Det er den principielle afgørelse, som hvert parti skal træffe, når man vur-

derer, om man støtter lovforslaget eller ej. For Det Radikale Venstre er afgørelsen let: Vi kan ikke støtte et lovforslag, der indskrænker skolefriheden igen. Den postulerede »lempelse« for så vidt angår fagene kristendom og historie er en tynd skinmanøvre, der dårligt dækker over lovforslagets intention: Endnu engang følger regeringen sin egen mistillid til forældre og skoler og pålægger dem at følge regeringens kontrollerende tankegang.

Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget er modstander af en obligatorisk prøvepakke, som udvider antallet af prøvfag og fratager eleverne retten til at vælge, hvilke fag de vil gå til prøve i. Flere tusinde elever har hvert år glæde af at tage folkeskolens afgangseksamen i et, to eller tre fag. Det giver ifølge bl.a. efterskolerne og ungdomsskolerne de berørte elever en mulighed for trods deres faglige svagheder at komme videre og få en uddannelse. Mange af disse elever risikerer nu at gå ud af folkeskolen helt uden en eksamen, og de vil derved have endnu sværere ved at komme videre med en ungdomsuddannelse. Et helt uacceptabelt tiltag for SF, der ønsker, at stadig flere unge får en ungdomsuddannelse. Da lovforslaget allerede får virkning fra det kommende skoleår, tvinges en række friskoler til at revurdere både skoleplan og værdigrundlag, hvilket vi finder meget problematisk. SF finder det endvidere generelt bekymrende, at et politisk flertal i realiteten benytter de obligatoriske prøver til at sætte en pædagogisk dagsorden på de frie grundskoler.

Det er SF's holdning, at lovforslaget i alt for høj grad er præget af centralisering og ensretning, som alt andet lige vil gå hårdest ud over de svageste elever. Fremtidens krav til uddannelse handler i høj grad om kreativitet, samarbejde og fleksibilitet. Det er de krav, globaliseringen først og fremmest stiller til Danmark og til Danmarks skoler, sammen med faglighed naturligvis. Danmark har stadig en skole, der bygger på åndsfrihed, ligeværd, demokrati og respekt for den enkelte elevs alsidige og personlige udvikling. Der er plads til, at skoler forsøger sig med anderledes tanker, som på nogle områder giver eleverne andre kompetencer. Det er vigtigt for SF, at vi fastholder fokus på de værdier. Det er vigtigt for SF, at statsstyringen standser. Det er SF's opfattelse, at der er rigelig statsstyring af folkeskolen. Hvis vi nu også går i gang med at dræbe forskelligheden blandt efterskoler og friskoler, så kan vi helt dræbe den grundlæggende tænkning, vi har haft i dansk uddannelsespolitik.

For Enhedslistens medlem af udvalget har frie skoler tidligere været kendetegnet ved egen ret til pædagogik, læreplan og metode, evaluerings- og prøveformer. Lovforslaget er indholdsmæssigt karakteriseret ved en ekstrem indskrænkning af friskolernes frihed, hvilket Enhedslisten finder stærkt problematisk, idet det undergraver friskolernes eksistensberettigelse. Enhedslisten mener, at lov nr. 313 af 19. april 2006 forringer folkeskolen, og dette lovforslag, som er en opfølgning på lov nr. 313, er ødelæggende for friskolerne.

Enhedslisten mener, det stadig skal være muligt for den enkelte elev at tilmelde sig de eksaminer, som den enkelte elev magter. Særlig inden for friskoleområdet er der elever med meget forskellige tilgange til og forudsætninger for skolearbejdet og eksaminationer. Det er beklageligt, at elever, der kan magte at gå til enkelte eksaminer, ikke længere skal have denne mulighed. Lovforslaget er socialt begrænsende og ekskluderende; de svage elever vil blive frasortet og hæmmet i deres videre livsforløb. Enhedslisten tager stærkt afstand fra ministerens sanktionsmuligheder, hvis de nye eksaminationsregler ikke overholdes, f.eks. fratagelse af skolens ret til at afholde eksamen.

I forhold til obligatoriske optagelsesprøver til ungdomsuddannelser er det beklageligt, at ministeren ikke har tillid til de mange udmærkede samarbejder med lokale gymnasier, hvor gymnasierektoren med sit kendskab til skolerne og deres undervisningskvalitet har bedømt, om eleverne skulle til optagelsesprøve eller ej. Med lovforslaget fjernes det lokale samarbejde om optag på ungdomsuddannelserne.

På det praktiske plan tvinges en række friskoler til at revurdere både skoleplan og værdigrundlag i løbet af ekstremt kort tid, ligesom der er uforudsete udgifter til undervisningsmaterialer og prøveafgifter som følge af den korte frist før lovens ikrafttrædelse.

Enhedslisten tager afstand fra den voksende detail- og statsstyring af grundskoleområdet, og Enhedslisten beklager, at lovforslaget ødelægger muligheden for pædagogiske indspark fra friskolerne til folkeskolen. Enhedslisten kan derfor ikke støtte lovforslaget.

Siumut, Tjóðveldisflokkurin, Fólkaflokkurin, og Inuit Ataqatigiit var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 1

1) Nr. 6 affattes således:

»6. I § 9, stk. 11, der bliver stk. 12, ændres »10« til: »11«.«

[Konsekvensrettelse]

2) Efter nr. 8 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 39 udgår »§ 1, stk. 3, og«.«

[Konsekvens som følge af lovforslagets § 1, nr. 1]

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1 og 2

Der er tale om tekniske konsekvensrettelser.

Troels Christensen (V) Anne-Mette Winther Christiansen (V) Britta Schall Holberg (V)
Tina Nedergaard (V) Ellen Trane Nørby (V) Martin Henriksen (DF) Søren Krarup (DF)
Carina Christensen (KF) fmd. Allan Niebuhr (KF) Christine Antorini (S) Kirsten Brosbøl (S)
Carsten Hansen (S) Bjarne Laustsen (S) Margrethe Vestager (RV) nfm. Bente Dahl (RV)
Thomas Krog (SF) Majbrit Berlau (EL)

Siumut, Tjóðveldisflokkurin, Fólkaflokkurin og Inuit Ataqatigiit havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	52	Enhedslisten (EL)	6
Socialdemokratiet (S)	47	Siumut (SIU)	1
Dansk Folkeparti (DF)	24	Tjóðveldisflokkurinn (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	18	Fólkaflokkurinn (FF)	1
Det Radikale Venstre (RV)	17	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	11		

Oversigt over bilag vedrørende L 185

Bilagsnr.	Titel
1	Henvendelse af 4/4-06 fra Frie Grundskolers Fællesråd
2	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
3	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
4	Tilmelding til udvalgets lukkede møde om lovforslaget onsdag den 26. april 2006
5	Høringssvar og høringsnotat, fra undervisningsministeren
6	Henvendelse af 24/4-06 fra Dansk Friskoleforening
7	Henvendelse af 26/4-06 fra Bråskovgård Efterskole
8	Materiale modtaget i forbindelse med Bråskovgård Efterskoles foretræde for udvalget 2/5-06
9	Henvendelse af 3/5-06 fra Sammenslutningen af Frie Rudolf Steiner Skoler i Danmark
10	Henvendelse fra Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere
11	Undervisningsministerens besvarelse af spørgsmål nr. S 4328
12	1. udkast til betækning
13	Ændringsforslag fra undervisningsministeren
14	Henvendelse af 22/5-06 fra Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere
15	2. udkast til betækning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 185

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om kommentar til henvendelsen af 4/4-06 fra Frie Grundskolers Fællesråd, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om kommentar til henvendelsen af 24/4-06 fra Dansk Friskoleforening, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm. om kommentar til henvendelsen af 26/4-06 fra Bråskovgård Efterskole, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm. om kommentar til materiale modtaget i forbindelse med Bråskovgård Efterskoles foretræde for udvalget 2/5-06, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm. om kommentar til henvendelsen af 3/5-06 fra Sammenslutningen af Frie Rudolf Steiner Skoler i Danmark, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
6	Spm. om, hvordan ministeren vil løse det problem, at de frie skoler vil have vanskeligt ved at begynde på eksaminer på det efter lovforslaget fastsatte tidspunkt, og hvordan skolen skal forklare de elever, der er

tilmeldt under dagældende forudsætninger, at forudsætningerne nu er ændret, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå

- 7 Spm., om det er rimeligt over for de svageste elever, at de kan vælge at tage den fulde pakke fag eller ingen fag, og om det er en hjælp for svage elever, at de kommer ud af skolen uden eksamen overhovedet, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
- 8 Spm., om det er hensigten med lovforslaget, at eleverne enten skal tage hele pakken, eller vælge hele pakken fra, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
- 9 Spm. om særskilt tilsyn, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
- 10 Spm. om kommentar til henvendelsen fra Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
- 11 Spm. om, hvor mange elever i heltidsundervisningen på en ungdomsskole, der aflægger folkeskolens afgangsprøver, og hvor mange der fortsætter på en ungdomsuddannelse, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
- 12 Spm. om, hvilke regler der gælder for optagelse af elever på ungdomsuddannelsen, der har aflagt folkeskolens afgangsprøver via heltidsundervisning på en ungdomsskole, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
- 13 Spm. om, hvad ministeren gør for at sikre, at elever i heltidsundervisningen på ungdomsskoler har mulighed for at aflægge nogle af folkeskolens afgangsprøver, men ikke nødvendigvis alle afgangsprøver, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå
- 14 Spm. om kommentar til henvendelse af 22/5-06 fra Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere, til undervisningsministeren, og ministerens svar herpå

Udvalgets spørgsmål til undervisningsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmålene og svarene er optrykt efter ønske fra V.

Spørgsmål 1:

Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 4. april 2006 fra Frie Grundskolers Fællesråd, jf. L 185 – bilag 1.

Svar:

Frie Grundskolers Fællesråd ønsker, at frie skoler, der tilbyder kristendomsundervisning, der er tilrettelagt på andre måder end svarende til faget i folkeskolen, kan meddele ministeriet, at skolen ikke afholder prøve i faget.

Lovforslaget er ikke til hinder for, at elever ved en fri grundskole kan fritages for folkeskolens afgangsprøve i kristendomskundskab, hvis skolens undervisning af hensyn til skolens værdigrundlag ikke er tilrettelagt med henblik på at føre frem til folkeskolens afgangsprøve i kristendomskundskab. Det er den enkelte skoles vurdering, om det er i overensstemmelse med dens værdigrundlag at tilrettelægge undervisningen, så den fører frem til prøve i faget, og fritagelsesadgangen er således også åben for f.eks. kristne friskoler.

Frie Grundskolers Fællesråd anfører, at der bør gives adgang til, at ét eller flere af fagene historie, samfundsfag, geografi og biologi kan afsluttes med en skriftlig afløsningsopgave som alternativ til folkeskolens afgangsprøve. Hertil bemærkes, at det er generelt ønskeligt at holde fast i, at der er én fælles prøveordning for folkeskolen og frie skoler.

Med Frie Grundskolers Fællesråds forslag om, at en elev skulle have mulighed for at fravælge afgangsprøven i enkelte fag, ville prøveordningen stort set svare til den nugældende, hvor det er frivilligt for eleverne at aflægge folkeskolens afgangsprøver.

Spørgsmål 2:

Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 24. april 2006 fra Dansk Friskoleforening, jf. L 185 – bilag 6.

Svar:

Dansk Friskoleforening anfører, at de foreslåede frister for indførelse af de nye prøveregler er for korte, at der er uklarhed om bestemmelserne vedrørende faget kristendomskundskab, samt at de foreslåede tilsynsbestemmelser er blevet komplicerede og virker mistænkeliggørende.

Det er regeringens opfattelse, at lovforslaget tager de fornødne hensyn til frie skolers frihed, idet der dels er frihed for den enkelte skole til at vælge prøverne fra, dels foreslået specielle prøveregler for historie og kristendom.

De skoler, der mener at have vanskeligt ved at omstille undervisningen til de nye prøvekrav, har mulighed for at vælge ikke at afholde de obligatoriske prøver, indtil de selv mener at være klar til det.

Lovforslaget er ikke til hinder for, at elever ved en fri skole kan fritages for folkeskolens afgangsprøve i kristendomskundskab, hvis skolens undervisning af hensyn til skolens værdigrundlag ikke

er tilrettelagt med henblik på at føre frem til folkeskolens afgangsprøve i kristendomskundskab. Det er den enkelte skoles vurdering, om det er i overensstemmelse med dens værdigrundlag at tilrettelægge undervisningen, så den fører frem til prøve i faget, og fritagelsesadgangen er således også åben for f.eks. kristne friskoler. Skolen skal blot på forhånd meddele Undervisningsministeriet dette.

Faget historie sikres en højere prioritet i folkeskolen end det tidligere har haft, blandt andet ved at blive prøviefag og ved at få tildelt flere undervisningstimer. På de frie grundskoler, der finder, at prøveafleggelse i faget historie ikke kan forenes med skolens værdigrundlag, sikres prioriteringen af faget ved, at de forældrevalgte tilsynsførende skal føre tilsyn med elevernes standpunkt i faget.

Den del af ministeriets almindelige tilsyn, der ser på kvaliteten af skolernes undervisning, inddrager opnåede prøvekarakterer som et af flere forhold. For skoler, der har elever på 9. klassetrin, men som ikke tilbyder folkeskolens afgangsprøve, eller prøve i historie, har ministeriet ikke de samme muligheder for indblik i kvaliteten af undervisningen. Forslaget skal derfor sikre, at Undervisningsministeriet ved et særskilt tilsyn med disse skoler opnår et tilsvarende indblik med henblik på at sikre elevernes fortsatte uddannelsesmuligheder efter grundskolen

Med lovforslaget ændres reglerne om optagelsesprøver til de gymnasiale uddannelser. I forbindelse med de treårige gymnasiale uddannelser skal en ansøger, der ikke har aflagt folkeskolens obligatoriske afgangsprøver, aflægge optagelsesprøve på den ansøgte institution. Tilsvarende gælder for ansøgere til den toårige hf-uddannelse, som ikke har aflagt de foreskrevne 10. klasseprøver eller afgangsprøver eller ikke dem alle. Det ændrede gymnasiale optagelseskrav vil gælde såvel elever fra frie skoler, som ikke afholder folkeskolens afgangsprøver, som alle andre ansøgere, der ikke har aflagt folkeskolens obligatoriske afgangsprøver.

Spørgsmål 3:

Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 26. april 2006 fra Bråskovgård Efterskole, jf. L 185 – bilag 7.

Svar:

Bråskovgård Efterskole er for det første grundlæggende uenig i, at prøverne gøres obligatoriske, ligesom man finder, at omfanget af afsluttende prøver ikke bør udvides.

Jeg kan herom henvise til, at lovforslaget er en opfølgning på lovforslag nr. L 101, nu lov nr. 313 af 19. april 2006, og hermed led i regeringens bestræbelser på at forbedre kvaliteten af undervisningen i grundskolen. L 185 er fremsat for at sikre, at kvaliteten af bl.a. efterskolernes undervisning lever op til de nu skærpede krav for folkeskolen.

Mere specifikt peger Bråskovgård Efterskole på følgende to forhold, som skolen finder problematiske:

1. Kravet om, at en prøveafholdende skoles elever skal aflægge prøve i hele prøverækken, der tilmed er udvidet, vil efter efterskolens opfattelse ramme en sårbar gruppe af elever, der er for stærke til at kunne fritages for aflæggelse af prøve. Prøveafleggelse i samtlige prøviefag vil ifølge efterskolen være uoverskuelig for dem, og efterskolen finder, at de med lovforslaget tvinges til enten at aflægge prøve i hele prøverækken eller flytte til en prøviefri skole, selvom de måske har mod på og forudsætninger for at gennemføre nogle af prøverne. Eleverne karakteriseres af efterskolen som »ikke boglige« og »skoletrætte«, som aldrig eller kun sjældent har været i kontakt med PPR. Efterskolen forestiller sig, at der etableres en lokal dispensationsret og -mulighed, hvor den enkelte skoleleder i samråd med elev, forældre og lærere kan give dispensation til den enkel-

te i det enkelte fag, hvis det vurderes, at det vil være et urimeligt eller meningsløst krav, at den pågældende elev går til prøve i faget, eller hvis eleven kun forventes med rimeligt resultat at kunne magte prøve i nogle af fagene.

2. Skolen finder det uhensigtsmæssigt at implementere den ændrede lov med så kort varsel i forhold til tilvejebringelse af lærerkræfter med de fornødne kvalifikationer, ekstra udgifter til undervisningsmaterialer og prøveafholdelse.

Ovenstående giver mig anledning til følgende bemærkninger:

Ad 1. Obligatoriske prøver er et centralt element i regeringens politik om at give undervisningen i grundskolen et kvalitativt løft. Efterskolens forslag ville reelt betyde, at den netop afskaffede mulighed i folkeskolen for kun at aflægge prøve i nogle fag ville blive videreført på efterskoleområdet. Forslaget ville give ulige vilkår i forhold til folkeskolen, idet elever, der ikke er indstillet på at aflægge hele prøvepakken, ville kunne undgå dette ved at gå på efterskole. Det er regeringens opfattelse, at dette ville være til skade for eleverne.

Ad 2. Den forbedring af det faglige niveau, som følger af den nylige ændring af folkeskoleloven (lov nr. 313 af 19. april 2006) bør efter min opfattelse også have indflydelse på de frie skolars område.

Det er samlet set mest hensigtsmæssigt, at indførelse af de nye krav sker samtidig i folkeskolen og i de frie grundskoler og på efterskolerne. Der er jo tale om én afgangsprøve og om fælles adgangskrav i forbindelse med optagelse på en gymnasial uddannelse.

De skoler, der mener at have vanskeligt ved at omstille undervisningen til de nye prøvekrav, har mulighed for at vælge ikke at afholde de obligatoriske prøver, indtil de selv mener, at de er klar til det.

Spørgsmål 4:

Ministeren bedes kommentere talepapir udleveret af Bråskovgård Efterskole ved deres foretræde i Uddannelsesudvalget den 2. maj 2006, jf. L 185 - bilag 8.

Svar:

Det forelagte materiale fra Bråskovgård Efterskole uddyber skolens kritik af L 185. Jeg tillader mig derfor at henvise til min besvarelse af spørgsmål 3 til L 185.

Det er rigtigt, at lovforslaget medfører ændringer i forhold til hidtil gældende praksis i forbindelse med aflæggelse af folkeskolens afgangsprøve. For så vidt angår kristendomskundskab og historie, er der imidlertid med forslaget lagt op til muligheder for fravalg af prøveaflæggelse eller valg af anden prøveform i overensstemmelse med de frie skolars værdigrundlag.

Det er fortsat sådan, at en fri skole – herunder også en efterskole – skal give undervisningspligtige elever en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves af folkeskolen. Uanset om en fri skole vælger at tilbyde folkeskolens prøver eller ej, er det således fortsat skolens ansvar at sikre, at den råder over de fornødne lærerkræfter til at sikre undervisningens kvalitet.

Spørgsmål 5:

Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 3. maj 2006 fra Sammenslutningen af Frie Rudolf Steiner Skoler i Danmark, jf. L 185 - bilag 9.

Svar:

Sammenslutningen af Frie Rudolf Steiner Skoler i Danmark giver udtryk for, at lovforslaget vil afskrive de frie grundskoler frihed til selv at tilrettelægge undervisningen, at forslaget om et særligt tilsyn (§ 1, nr. 5) vil ensrette skolernes undervisning, hvis ikke det tager udgangspunkt i den enkelte skoles tilrettelæggelse af undervisningen, samt at forslaget om obligatorisk optagelsesprøve på de gymnasiale uddannelser for ansøgere, der ikke har aflagt folkeskolens afgangsprøve, vil begrænse Steinerskolernes hidtidige mulighed for at indgå lokale aftaler mellem rektorer og skoler.

Henvendelsen giver mig anledning til følgende bemærkninger:

Lovforslaget ændrer ikke ved skolernes ret til at give en undervisning, der stemmer med skolens egen overbevisning, og tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med denne overbevisning. Det ændrer heller ikke ved en skoles frihed til at vælge prøverne fra.

Med forslaget om et særskilt tilsyn med skoler, der giver undervisning på 9. klassetrin, og som ikke afholder folkeskolens afgangsprøver, gives der mulighed for, at ministeriet kan få et indblik i kvaliteten af disse skolers undervisning. Det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at tilsynsindsatsen vil omfatte blandt andet undersøgelser af, om skolens elever aflægger prøve på en anden skole som privatist, elevernes uddannelsesfrekvens efter afsluttet 9. klasse, tilsynserklæringerne fra skolernes forældrevalgte eksterne tilsynsførende samt af de delmål, slutmål og undervisningsplaner, som skolerne er forpligtede til at udarbejde. Målet er samlet set at opnå et indblik i skolens undervisning.

Giver det særskilte tilsyn anledning til bekymring om kvaliteten af en skoles undervisning, vil ministeriet reagere ved at undersøge kvaliteten af skolens undervisning nærmere. I et sådant forløb vil ministeriet naturligvis tage udgangspunkt i den måde, som skolen har valgt at tilrettelægge undervisningen på, når det undersøges, om skolen giver en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Med lovforslaget ændres reglerne om optagelsesprøver til de gymnasiale uddannelser. Med hensyn til de treårige gymnasiale uddannelser skal en ansøger, der ikke har aflagt folkeskolens obligatoriske afgangsprøver, aflægge optagelsesprøve på den ansøgte institution. Tilsvarende gælder for ansøgere til den toårige hf-uddannelse, som ikke har aflagt de foreskrevne 10. klasseprøver eller afgangsprøver eller ikke dem alle. Det ændrede gymnasiale optagelseskrav vil gælde såvel elever fra frie skoler, som ikke afholder folkeskolens afgangsprøver, som alle andre ansøgere, der ikke har aflagt folkeskolens obligatoriske afgangsprøver.

Spørgsmål 6:

Hvordan vil ministeren løse det problem, at de frie skoler vil have vanskeligt ved at begynde på eksaminer på det efter lovforslaget fastsatte tidspunkt, og hvordan skal skolen forklare de elever, der er tilmeldt under dagældende forudsætninger, at forudsætningerne nu er ændret?

Svar:

Den obligatoriske prøvedeltagelse, der med L 185 foreslås indført for elever på frie grundskoler, der tilbyder folkeskolens afgangsprøve, svarer til den prøvedeltagelse, der med vedtagelsen af L 101 gælder for elever i folkeskolen. Det er således et fælles vilkår for eleverne i folkeskoler og frie skoler, at reglerne om prøveafleggelse ændres med virkning fra den 1. august 2006. For så vidt angår skolernes parathed til at tilbyde prøveafleggelse på de nye vilkår henvises til, at det til stadighed har været et krav til de frie skoler, at deres undervisning skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. At rækken af prøvafag udvides skulle således ikke udgøre en større udfordring for den enkelte frie skole i forhold til den enkelte folkeskole.

Spørgsmål 7:

Mener ministeren, det er rimeligt over for de svageste elever, at de kan vælge at tage den fulde pakke fag eller ingen fag, og mener ministeren, det er en hjælp for svage elever, at de kommer ud af skolen uden eksaminer overhovedet?

Svar:

De regler, der foreslås fastsat med L 185, indebærer ikke et valg for den enkelte elev mellem prøveaflæggelse i alle prøvfag eller ingen prøveaflæggelse overhovedet. Elever på en skole, der tilbyder folkeskolens afgangsprøver, er forpligtet til at aflægge alle prøver, medmindre eleven fritages fra prøveaflæggelse efter de regler, der fastsættes af undervisningsministeren i medfør af § 14, stk. 4, i folkeskoleloven, jf. lov 313 af 19. april 2006 om ændring af lov om folkeskolen. Reglerne vil indebære, at skolens leder kan beslutte, at elever, for hvem prøveaflæggelse på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige danskundskaber ikke skønnes hensigtsmæssig, kan fritages for at aflægge afgangsprøver. Fritagelsen kan omfatte en eller flere eller alle afgangsprøver. Skolens leder træffer beslutningen sammen med eleven på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med elevens forældre.

Det er i øvrigt min opfattelse, at elever med vanskeligheder i videst muligt omfang skal aflægge prøver, eventuelt på særlige vilkår, jf. de derom gældende regler, således at også de får det bedst mulige grundlag for deres videre uddannelse.

Spørgsmål 8:

Er det virkelig hensigten med lovforslaget, at eleverne enten skal tage hele pakken eller vælge hele pakken fra?

Svar:

Nej, elever på en skole, der tilbyder folkeskolens afgangsprøver, skal i udgangspunktet aflægge alle prøver efter reglerne herom. Fritagelse fra prøveaflæggelse sker efter de regler, der fastsættes herom, jf. mit svar på spørgsmål 7.

Spørgsmål 9:

Når det fremgår af lovforslaget, at de skoler, der vælger ikke at afholde prøver, skal have et særskilt tilsyn, betyder det så, at der skal komme endnu en person og undersøge skolen specielt vedrørende dette emne, eller kan tilsynene forenkles, så det tilsyn, der vurderer delmål og slutmål, er tilstrækkeligt?

Svar:

Med forslaget om et særskilt tilsyn med skoler, der giver undervisning på 9. klassetrin, og som ikke afholder folkeskolens afgangsprøver, gives der mulighed for, at ministeriet kan få et indblik i kvaliteten af disse skolers undervisning. Det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at tilsynsindsatsen vil omfatte blandt andet undersøgelser af, om skolens elever aflægger prøve på en anden skole som privatist, elevernes uddannelsesfrekvens efter afsluttet 9. klasse, tilsynserklæringerne fra skolernes forældrevalgte eksterne tilsynsførende samt af de delmål, slutmål og undervisningsplaner, som skolerne er forpligtede til at udarbejde. Målet er samlet set at opnå et indblik i skolens undervisning.

Det er således ikke hensigten, at tilsynet som hovedregel indebærer tilsynsbesøg på den enkelte skole.

Giver det særskilte tilsyn imidlertid anledning til bekymring om kvaliteten af en skoles undervisning, vil ministeriet reagere ved at undersøge kvaliteten af skolens undervisning nærmere. Tilsynsbesøg på den enkelte skole vil kunne blive aktuelle i denne sammenhæng.

Spørgsmål 10:

Ministeren bedes kommentere henvendelsen fra Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere, jf. L 185 – bilag 10.

Svar:

Jeg er opmærksom på, at nogle af de elever, der opfylder deres undervisningspligt i ungdomsskolens heltidsundervisning, på forskellig vis kan have vanskeligt ved at aflægge hele folkeskolens afgangsprøve. Det er dog min opfattelse, at også elever med vanskeligheder i videst muligt omfang skal aflægge folkeskolens afgangsprøve.

Derfor indebærer de regler, der foreslås fastsat med L 185, at elever på en skole, der tilbyder folkeskolens afgangsprøver, er forpligtet til at aflægge alle prøver.

I folkeskoleloven er der mulighed for fritagelse fra prøveafleggelse efter de regler, der fastsættes af undervisningsministeren i medfør af § 14, stk. 4, i folkeskoleloven, jf. lov 313 af 19. april 2006 om ændring af lov om folkeskolen. Reglerne vil indebære, at skolens leder kan beslutte, at elever, for hvem prøveafleggelse på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige dansk-kundskaber ikke skønnes hensigtsmæssig, kan fritages for at aflægge afgangsprøver. Fritagelsen kan omfatte en eller flere eller alle afgangsprøver.

Ud over folkeskolelovens fritagelsesregler foreslås det med L 185, at undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, at visse elever i ungdomsskolens heltidsundervisning kan fritages for deltagelse i afgangsprøver.

Dette er begrundet i, at enkelte elever i ungdomsskolens heltidsundervisning på grund af omfattende personlige eller sociale vanskeligheder ikke har modtaget alderssvarende undervisning i meget lange perioder og kun har modtaget eller deltaget i ungdomsskolens heltidsundervisning i en så kort periode, at det trods omfattende indsats og særligt tilrettelagt undervisning ikke har været muligt at bringe elevens faglige udvikling op på et alderssvarende niveau.

Der er dermed med lovforslaget taget hensyn til, at de elever i ungdomsskolens heltidsundervisning, der af de nævnte årsager har vanskeligt ved at aflægge hele folkeskolens afgangsprøve, får mulighed for hel eller delvis prøvefritagelse.

Spørgsmål 11:

Hvor mange elever i heltidsundervisningen på en ungdomsskole aflægger folkeskolens afgangsprøver, og hvor mange fortsætter på en ungdomsuddannelse?

Svar:

Ungdomsskolens heltidsundervisning havde i skoleåret 2004-2005 2139 elever. Ministeriet er ikke i besiddelse af oplysninger om, i hvilket omfang eleverne aflægger folkeskolens afgangsprøver. US-centret (Ungdomsskolernes Udviklingscenter) skønner, at en typisk heltidsundervisningselev i dag aflægger prøve i ca. 3 fag. US-centret understreger, at der er tale om et skøn.

Ministeriet har ikke et sikkert kendskab til antallet af elever, der fortsætter i ungdomsuddannelserne fra ungdomsskolens heltidsundervisning.

Den statistik, der er til rådighed om skoleformen som helhed vedrørende overgang til ungdomsuddannelser, giver ikke et entydigt billede. Det kan dog udledes, at langt størstedelen fortsætter i 10. klasse. Et meget lille antal overgår til gymnasiale uddannelser, og et lidt større antal overgår til erhvervsfaglige uddannelser.

Spørgsmål 12:

Hvilke regler gælder for optagelse på ungdomsuddannelsen af elever, der har aflagt folkeskolens afgangsprøver via heltidsundervisning på en ungdomsskole, og er der f.eks. mulighed for at blive visiteret til ungdomsuddannelse via pædagogisk psykologisk rådgivning (PPR)?

Svar:

Alle elever, der søger om optagelse på en ungdomsuddannelse, skal opfylde de kriterier, der gælder for den pågældende uddannelse. Dette gælder, uanset hvor eleven har afsluttet sit grundskoleforløb og dermed også for elever i ungdomsskolens heltidsundervisning.

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) er i særlig grad opmærksom på rådgivning og vejledning til unge, der har modtaget specialpædagogisk bistand i grundskolen, eller som på anden måde har særligt behov for støtte i forbindelse med overgangen til ungdomsuddannelserne, sådan som for eksempel eleverne i ungdomsskolens heltidsundervisning kan have det.

Spørgsmål 13:

Hvad vil ministeren gøre for at sikre, at elever i heltidsundervisningen på ungdomsskoler har mulighed for at aflægge nogle af folkeskolens afgangsprøver, men ikke nødvendigvis alle afgangsprøver?

Svar:

Som det fremgår af mit svar på spørgsmål 10, er der nogle af de elever, der opfylder deres undervisningspligt i ungdomsskolens heltidsundervisning, som på forskellig vis kan have vanskeligt ved at aflægge hele folkeskolens afgangsprøve. Det er dog min opfattelse, at også elever med vanskeligheder i videst muligt omfang skal aflægge folkeskolens afgangsprøve.

Derfor indebærer de regler, der foreslås fastsat med L 185, at elever på en skole, der tilbyder folkeskolens afgangsprøver, er forpligtet til at aflægge alle prøver.

I folkeskoleloven er der mulighed for fritagelse fra prøveaflæggelse efter de regler, der fastsættes af undervisningsministeren i medfør af § 14, stk. 4, i folkeskoleloven, jf. lov 313 af 19. april 2006 om ændring af lov om folkeskolen. Reglerne vil indebære, at skolens leder kan beslutte, at elever, for hvem prøveaflæggelse på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige dansk-kundskaber ikke skønnes hensigtsmæssig, kan fritages for at aflægge afgangsprøver. Fritagelsen kan omfatte en eller flere eller alle afgangsprøver.

Ud over folkeskolelovens fritagelsesregler foreslås det med L 185, at undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, at visse elever i ungdomsskolens heltidsundervisning kan fritages for deltagelse i afgangsprøver.

Dette er begrundet i, at enkelte elever i ungdomsskolens heltidsundervisning på grund af omfattende personlige eller sociale vanskeligheder ikke har modtaget alderssvarende undervisning i meget lange perioder og kun har modtaget eller deltaget i ungdomsskolens heltidsundervisning i en så kort periode, at det trods omfattende indsats og særligt tilrettelagt undervisning ikke har været muligt at bringe elevens faglige udvikling op på et alderssvarende niveau.

Der er dermed med lovforslaget taget hensyn til, at de elever i ungdomsskolens heltidsundervisning, der af de nævnte årsager har vanskeligt ved at aflægge hele folkeskolens afgangsprøve, får mulighed for hel eller delvis prøvefritagelse.

Spørgsmål 14:

Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 22. maj 2006 fra Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere, jf. L 185 – bilag 14.

Svar:

Ud over de fritagelsesregler, der gælder i folkeskoleloven, foreslås det med L 185, at undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, at visse elever i ungdomsskolens heltidsundervisning kan fritages for deltagelse i afgangsprøver.

Denne fritagelsesadgang er foreslået forbeholdt elever i ungdomsskolens heltidsundervisning, som på grund af omfattende personlige eller sociale vanskeligheder ikke har modtaget alderssvarende undervisning i meget lange perioder og kun har modtaget eller deltaget i ungdomsskolens heltidsundervisning i en så kort periode, at det trods omfattende indsats og særligt tilrettelagt undervisning ikke har været muligt at bringe elevens faglige udvikling op på et alderssvarende niveau.

Der er dermed med lovforslaget taget hensyn til, at de elever i ungdomsskolens heltidsundervisning, der af de nævnte årsager har vanskeligt ved at aflægge hele folkeskolens afgangsprøve, får mulighed for hel eller delvis prøvefritagelse.

De nærmere regler for prøvefritagelse af elever i ungdomsskolens heltidsundervisning er endnu ikke fastsat. Det er forudsat, at fritagelse tager udgangspunkt i den enkelte elevs forhold, og det er dermed ikke hensigten, at fritagelse vil kunne ske for grupper af elever, medmindre hver enkelt elev i gruppen opfylder betingelserne for fritagelse for prøven. Det er endvidere forudsat, at prøvefritagelsen sker på baggrund af en pædagogisk psykologisk vurdering og efter samråd med eleven og dennes forældre. Prøvefritagelse forudsættes at kunne vedrøre én eller flere prøver eller alle prøver, afhængig af den enkelte elevs forhold. Hvis en elev fritages for at aflægge prøve, skal der samtidig tages stilling til, hvordan elevens udbytte af undervisningen vil kunne evalueres på anden vis.

Det fremgår af reglerne om ungdomsskolens heltidsundervisning, at den skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Undervisningen er ikke bundet af folkeskolens regler om deling på klassetrin, fagrække, læseplaner, timeopdeling m.v., men i de fag, hvor der er prøver, skal undervisningens indhold fastlægges således, at kravene i de enkelte fag ved prøverne kan opfyldes.